

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol fer la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

El Colomer

El primer document on surt citada aquesta casa, situada dins les terres del Grauet, és de 1579. Aquell any, Joan Sebastià Grau va vendre a carta de gràcia pel preu de 52 lliures una part de la seva heretat a Salvador Torra i la seva muller Joana, de la ciutat de Manresa. En una barreja de català i llatí, el notari va descriure l'objecte de la venda d'aquesta manera: "... totas illas feixas terre dicta lo colomer y del ort y del trull de vineam, prop la iglesia de la Beata Maria del Grau...". El Colomer o el Colomerot, com també se l'anomenava, va ser recuperat el 1588 per Esteve Torra, després que aquest hagués comprat el mas Grau del Sebastià, a Benet Grau, l'hereu del mas. Pel Colomer en va pagar només 43 lliures i mitja, perquè el Salvador Torra va renunciar a la resta. Per poder recuperar el Colomer va haver de pagar també 5 lliures al Tresorer del Duc de Cardona, en concepte de laudemí, un dret senyorial que gravava les transaccions immobiliàries dels súbdits.

Com que l'Esteve Torra s'havia apropiat de l'heretat sencera, el Benet Grau i els seus van haver d'abandonar la casa ancestral i traslladar-se a viure al Colomer, una caseta força més modesta. De fet, el germà i successor del Benet, era anomenat Valentí Grau del Colomer. Ignorem quant de temps va viure la família Grau a la caseta, tal vegada fins el maig de 1674, quan l'Esteve Grau va aconseguir recomprar la propietat dels seus antecessors.

A finals de desembre de 1684, Joan Grau, el següent hereu, per solucionar uns problemes econòmics que tenia, va decidir vendre's el Colomer. El comprador va ser el sastre manresà Maurici Oller i el preu es va pactar en 28 lliures. A més a més, el comprador va haver d'entomar el pagament de 6 lliures i 4 sous, el 25% del preu, que el Procurador del Duc va exigir pels seus drets. En el document de compra-venda s'especifica que, juntament amb un casalot, hi va una feixa de terra i l'hort dit del Trull, d'una extensió total de dos quartans. Els límits del tros s'estableixen del trull en avall, entre una rasa i l'altra. El "trull" en qüestió era una premsa de raïm primitiva que estava situada a la vora del torrent, que fa uns anys es va desmuntar i es guarda en una dependència del Grauet. Hi ha unes determinades condicions en la venda, que es poden resumir de la següent manera: el comprador podrà obrar i cobrir el casalot anomenat el Colomer, per poder-hi viure, i també podrà ampliar l'edifici deu passes a la part de sol ixent, mantenint però, l'amplària actual. Es dona permís al comprador per tallar del bosc els pins i roures que necessiti per les bigues i llates de la teulada. L'Oller podrà fer tota la llenya que necessiti pel consum propi, però no per vendre. Al voltant de la casa podrà tenir vuit gallines i un ruc amb el seu pollí. Igualment podrà criar un porc lligat a una estaca, i

Ruïnes de la casa

podrà collir herba de l'heretat per alimentar-lo. Els Grau li donaran la palla pel ruc a canvi dels fems d'aquest, exceptuant els fems que l'Oller necessiti per adobar el seu hort.

El sastre, que abans de fer la compra exercia el seu ofici a Castellar, es va establir al Colomer amb la seva muller Agnès i va viure-hi una colla d'anys. El 1698, aprofitant que el Bisbe era a Rajadell, els Oller van portar una nena dita Ramona a la parròquia del poble veí a confirmar.

El següent hereu, el Josep Grau, i el sastre es van discutir a causa de l'incompliment d'alguns dels pactes. Van acabar signant una concòrdia el març de 1713 davant d'un notari de Santpedor. El Grauet es va avenir a indemnitzar-lo per les obres que havia fet i, a canvi de 135 lliures, Maurici Oller va acceptar revendre-li la casa i l'hort. Van pactar que l'Oller podia seguir vivint a la casa fins el dia de sant Silvestre d'aquell any.

Després d'un llarg parèntesi sense notícies, trobem que a l'any 1861 la casa és ocupada per Josep Prat Torras. El 1882 els habitants del Colomer són Josep Planas Francitorra, un fill de cal Canyol, i la seva muller Rosa Casals Pons, de Camps. Van tenir, com a mínim, un xicot i una mossa, l'Àngela. Aquesta Àngela es va casar amb Pere Torradas de cal Lleirac de Rajadell. L'octubre de 1903, Josep Planes Francitorra, conegut com "el Canyolet", va comprar per 180 pessetes la casa de cal Saldes i se n'hi va anar a viure. Aquesta va ser, tal vegada, la darrera família que va habitar al Colomer d'una manera estable. Posteriorment s'hi van hostatjar diverses persones, normalment homes que treballaven al camp a jornal, o a preu fet al bosc. Així el 1916, l'amo del Grauet va permetre a Lluís Garriga, que li tallava el bosc, a dormir-hi i a guardar les mules a l'estable del Colomer. El 1926 va estar-s'hi un tal Antoni Claret, i poc abans de la guerra s'hi va aixoplugar una colla de carboners. La casa abandonada no va trigar en espatllar-se i actualment es troba sense teulada i gairebé ensorrada del tot.